

Turíce – jeden z najväčšich sviatkov liturgického roka

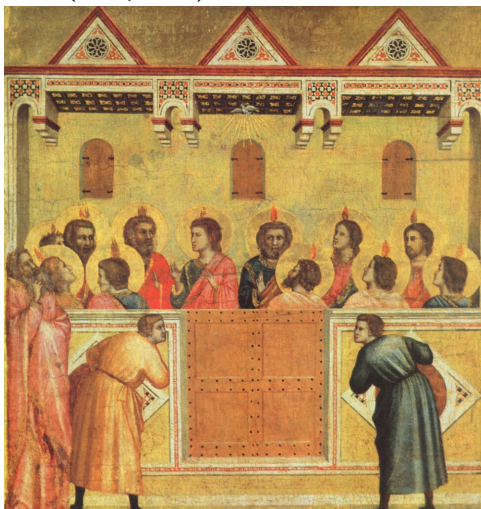
Branislav Krasnovský

24. mája 2026 ✝ Cirkev

Pár slov o Turíciach na úvod

Turíce (lat. *pentecostes*, gr. *πεντεκοστή (ἡμέρα) pentekosté (hémerá)* 50. deň) sú jedným z najväčšich sviatkov liturgického roka. Slávia sa 50 dní po Velkej noci a 10 dní po Nanebovstúpení Pána. Tento katolícky sviatok úzko súvisí s pripomienkou odovzdania Mojžišovi Desiatich Božích prikázaní na Sinaji a v izraelskej tradícii (Šavu'ot) sa slávi dodnes.

Práve na tento sviatok bolo v Jeruzaleme množstvo ľudu a v tento sviatok bol Apoštolom zoslaný tešiteľ v podobe Ducha Svätého. Vďaka Duchu Svätému sa srdcia Apoštolov naplnili odvahou a okrem iného začali hovoriť aj cudzími jazykmi. V Svätom Písme si túto udalosť môžeme pripomenúť v Skutkoch apoštolov (Sk 2,1–12):

Giotto, Zoslanie Ducha Svätého

zdroj: wikimedia commons

1 Keď prišiel deň Turíc, boli všetci vedno na tom istom mieste. 2 Tu sa náhle strhol hukot z neba, ako keď sa ženie prudký vietor, a naplnil celý dom, v ktorom boli. 3 I zjavili sa im akoby ohnivé jazyky, ktoré sa rozdelili, a na

každom z nich spočinul jeden. 4 Všetkých naplnil Duch Svätý a začali hovoriť inými jazykmi; ako im Duch dával hovoriť. 5 V Jeruzaleme boli Židia, nábožní ľudia zo všetkých národov, čo sú pod nebom. 6 Keď sa teda strhol tento hukot, mnoho sa ich zbehlo a boli zmätení, lebo každý ich počul hovoriť svojím jazykom. 7 I strípili a udivení vraveli: „Nie sú títo všetci, čo tu hovoria, Galilejčania? 8 A ako to, že ich každý z nás počuje vo svojom vlastnom jazyku, v ktorom sme sa narodili? 9 My, Parti, Médi, Elamčania, obyvatelia Mezopotámie, Judey a Kapadócie, Pontu a Ázie, 10 Frýgie a Pamfýlie, Egypta a líbyjských krajov okolo Cyrény, prisťahovaní Rimania, 11 Židia aj prozelyti, Kréťania i Arabi: počujeme ich vo svojich jazykoch hovoriť o veľkých Božích skutkoch.“ 12 Všetci žasli a v rozpakoch si vraveli: „Čo to má znamenať?“

Samozrejme farizeji a saduceji, ktorí boli nepriateľmi kresťanov takmer okamžite našli vysvetlenie podľa známeho podľa seba súdim teba. Tvrdili de facto, že apoštoli alkoholicky tárajú, pretože si vypili „mladého vína“. Peter im však v Skutkoch apoštolov (Sk 2,14–24) tvrdo odpovedal:

14 Tu vystúpil Peter s Jedenástimi a zvýšeným hlasom im povedal: „Mužovia judejskí a všetci, čo bývate v Jeruzaleme, aby vám toto bolo známe, počúvajte moje slová. 15 Títo nie sú opití, ako si myslíte! Veď je len deväť hodín ráno. 16 Ale toto je to, čo povedal prorok Joel: 17 „V posledných dňoch, hovorí Boh, vylejem zo svojho Ducha na každé telo: vaši synovia a vaše dcéry budú prorokovať, vaši mladíci budú mať videnia a vaši starci budú snívať sny. 18 Aj na svojich služobníkov a na svoje služobníčky vylejem v tých dňoch zo svojho Ducha a budú prorokovať. 19 Budem robiť divy hore na nebi a znamenia dolu na zemi, krv, oheň a oblaky dymu 20 slnko sa premení na tmú a mesiac na krv, skôr, ako príde Pánov deň, veľký a slávny. 21 A vtedy: Každý, kto bude vzývať Pánovo meno, bude spasený.“ 22 Mužovia, Izraeliti, počujte tieto slová: Boh u vás potvrdil muža, Ježiša Nazaretského, mocnými činmi divmi a znameniami, ktoré, ako sami viete, Boh skrze neho medzi vami urobil. **23 A vy ste ho, vydaného podľa presného Božieho zámeru a predvídania, rukami bezbožníkov pribili na kríž a zavraždili. 24 Ale Boh ho vzkriesil a zbavil múk smrti, lebo ho nemohla držať vo svojej moci...**

Ďalej sv. Peter pokračoval, opäť v Skutkoch apoštolov (Sk 2,32–38):

32 „Tohoto Ježiša Boh vzkriesil a my všetci sme toho svedkami. 33 Božia pravica ho povýšila a keď od Otca dostal prisľúbeného Ducha Svätého, vylial ho, ako sami vidíte a počujete. 34 Veď Dávid nevystúpil na nebesia, a predsa hovorí: „Pán povedal môjmu Pánovi: Sed' o mojej pravici, 35 kým nepoložím tvojich nepriateľov za podnožku tvojim nohám.“ **36 Nech teda s istotou vie celý dom Izraela, že toho Ježiša, ktorého ste vy ukrižovali, Boh urobil aj Pánom aj Mesiášom.**“ 37 Keď to počuli, bolesť im prenikla srdce a povedali Petrovi a ostatným apoštolom: „Čo máme robiť bratia?“ 38 Peter im povedal: „Robte pokánie a nech sa dá každý z vás pokrstiť v mene Ježiša Krista na odpustenie svojich hriechov a dostanete dar Svätého Ducha...

Čo sa týka cirkevného slávenia sviatku Turíc, tento sviatok sa slávil už od apoštolskej doby. Prvé písomné správy pochádzajú z prelomu 2. a 3. stor., ide o jeden z najvýznamnejších katolíckych sviatkov. V 4. stor. sa začala v predvečer slávnosti Turíc sláviť vigília a oktáva Zoslania Ducha Svätého. Liturgická farba Turíc bola vždy červená, čo symbolizuje nielen ohnivé jazyky a Ducha Svätého, ale aj katolíckych mučeníkov. Ďalším zo symbolov Turíc bola od katolíckeho staroveku aj holubica.

Fidelis Schabet, Zoslanie Ducha Svätého (holubica a ohnivé jazyky)

zdroj: wikimedia commons

Ešte pred II. vatikánskym koncilom sa v sobotný predvečer pred turíčnou nedeľou ozývalo plieskanie bičov, strieľanie z pušiek a pištolí a takisto zvonenie kľúčmi. Hluk mal pripomínať huk víchra s ohnivými jazykmi, ktorý sprevádzal príchod Ducha Svätého podľa už vyššie citovaného textu Skutkov apoštolov.

Tak ako mnohé iné milé zvyklosti, aj tento zvyk sa po II. vatikánskom koncile prestal zachovávať, dnes u synodálne vanutých zvyk strieľania z pušiek a pištolí už určite opätovne neprejde, lebo táto streľba by s veľkou pravdepodobnosťou vystrašila nielen synodálne vanutých, ale aj ich sodomitských kamarátov v Cirkvi...

Takže, aby sme to zhrnuli, Duch Svätý sa zjavil s hukotom a v podobe ohnivých jazykov. To, že Apoštoli začali hovoriť cudzími jazykmi je symbolom univerzálnosti katolíckej Cirkvi. Prvá homília sv. Petra viedla k obráteniu asi 3000 židov, ktorí sa stali kresťanmi.

Význam Turíc spočíva v tom, že je obrazom Zrodzenia Cirkvi. Duch Svätý zjednotil Apoštolov a premenil zastrašených učeníkov Krista na odvážnych hlásateľov Evanjelia, ktorí neváhali pre Krista obetovať aj svoje životy. Duch Svätý sa vníma ako duša Cirkvi, je obrazom Tretej božskej osoby, ktorá vedie Cirkev v pravde (aj ten najhorší pápež umrie a jeho učenie tým stratí na

platnosti. Duch Svätý vedie Cirkev a Boh nedopustí, aby Cirkev zišla zo správnej cesty (18 A ja ti hovorím: Ty si Peter a na tejto skale postavím svoju Cirkev a pekelné brány ju nepremôžu. (Mt 16,18)). Turíce sú teda aj symbolom šírenia Kristovho učenia medzi národmi.

Ako už bolo naznačené, symbolov Turíc je niekoľko. Oheň – symbol Ducha Svätého a jeho premieňajúcej moci. Vietor a hluk – pripomína neviditeľné, no mocné pôsobenie Božieho Ducha. Holubica – tradičný symbol Ducha Svätého. Červená liturgická farba – znamenie lásky, ohňa, mučeníctva a Ducha Svätého. V ranokresťanskej tradícii sa počas Turíc krstili katechumeni, čo bolo tiež symbolom zrodzenia Cirkvi a symbolom zrodom sformovaného katolíka.

Turičná oktáva (lat. *Octava pentecostes*)

Na tomto mieste by som oboznámil čitateľov len v hrubom náčrte s Turičnou oktávou, ktorá sa však od II. vatikánskeho koncilu neslávi. Turična oktáva (lat. *Octava pentecostes*) bola osemdňová liturgická oslava, ktorá nasledovala po nedeľných Turícach – čiže sviatku Zoslania Ducha Svätého. Bola to jedna z najvýznamnejších oktáv v tradičnej rímskokatolíckej liturgii a uzatvárala celé veľkonočné obdobie.

Liturgický význam Turičnej oktávy je zrejmý. Začínala sa v pondelok po Turičnej nedeli a končila nasledujúcou nedeľou. Každý deň v tejto oktáve mal vlastnú svätú omšu a liturgické čítania s dôrazom na pôsobenie Ducha Svätého v Cirkvi a vo svete. Bol to čas vďakyvzdania za dar Ducha Svätého a modlitby za vnútornú obnovu veriacich i Cirkvi. Z teologického i duchovného aspektu išlo o nádherné zavŕšenie veľkonočného cyklu – veľkonočné obdobie trvalo 50 dní a Turična oktáva bola jeho vyvrcholením.

Rozšírené slávenie zoslania Ducha pripomínalo, že Duch Svätý nepôsobí len jednorazovo, ale neprestajne vedie a posväcuje Cirkev. Turična oktáva sa dotýkala aj tajomstva „mystického tela Cirkvi“, počas oktávy sa rozjímalo nad katolíckou Cirkvou a vplyve Ducha Svätého na ňu. Dvaja významní pápeži – svätci sv. Pius V. a sv. Pius X. boli veľkými presadzovateľmi Turičnej oktávy – spolu s oktávami Veľkej noci a oktávami Narodenia Pána aj Turičné oktávy patrili k privilegovaným oktávam a v tomto období sa mohlo dočasne prerušiť aj slávenie sviatkov iných svätcov.

Bartolomeo Passaroti, Portrét sv. Pia V.

zdroj: wikimedia commons

V roku 1969 bola Turíčna oktáva v rámci liturgickej reformy pápeža Pavla VI. zrušená, veľkonočné obdobie už uzatvára len Turíčna nedeľa a pondelok po Turíciach je už len obyčajným liturgickým začiatkom cirkevného roka. Pozitívna informácia – u tridentských katolíkov sa Turíčna oktáva naďalej dodržiava, napriek rozrušeniu, ktoré táto skutočnosť u synodálne vanutých vyvoláva. Ďalšia pozitívna informácia – pribúdajú tí, ktorí sa čoraz viac zaujímajú o Cirkev pred II. vatikánskym koncilom a teda aj o duchovné plody Turíčnej oktávy v duchu klasickej tradície.

Keďže som sa už dlhšie nevenoval katolíckej hudbe, dospel som k názoru, že by bolo možné našich čitateľov oboznámiť s výberom liturgických hymnov a antifón pre Turíčnú oktávu podľa Missale Romanum od sv. Pia V., ktorý bol vydaný v roku 1570 a ktorá sa slávila v tradičnej rímskej liturgii (tridentská liturgia) ešte pred čudným a mnou neakceptovateľným odstránením Turíčnej oktávy počas II. vatikánskeho koncilu. Hymnov, ktoré odzneli počas Turíčnej oktávy bolo značné množstvo, uviesť všetky presahuje rámec tohto článku, takže uvádzam len päť hymnov

1. hymnus: Veni Creator Spiritus

Nádherný hymnus, ktorý pozná pravdepodobne každý katolík, ktorý berie svoju katolícku vieru a formáciu vážne. „Veni Creator Spiritus“ je jeden z najznámejších a najposvätnejších hymnov katolíckej Cirkvi, ktorý sa spieva pri slávnostných príležitostiach vzývania Ducha Svätého. Tento hymnus je úzko spätý s liturgiou Turíc, sviatkami ordinácií, konkláve, zasvätenia chrámov, birmovania i náboženských kapitúl. Prosba o príchod Ducha Svätého – kľúčový hymnus celej oktávy, spieva sa aj pri birmovaní a kňazskej vysviacke.

2. hymnus: Beata nobis gaudia

Laudy počas oktávy Turíc. Oslava Ducha Svätého ako Tešiteľa, ktorý zostúpil na Apoštolov. Hymnus (Turíc), konkrétne ako hymnus ranných chvál (laudes) v tridentskom breviári (tzv. Breviarium Romanum, pápežov sv. Pia V. a Pia X.). „Beata nobis gaudia“ v preklade „Blažené radosti sú nám darované“ je hymnom Turíčnej oktávy, vyjadrujúci radosť z Darov Ducha Svätého a zrodenia katolíckej Cirkvi.

3. hymnus: Iam Christus astra ascenderat

Hymnus „Iam Christus astra ascenderat“ (Už Kristus vystúpil ku hviezdám) je latinský liturgický hymnus používaný v Rímskom breviári na sviatok Nanebovstúpenia Pána a v období Turíčnej oktávy. Pochádza z ranokresťanskej alebo ranostredovekej tradície a svojou poetikou, teologickým obsahom a liturgickým zasadením predstavuje krásny príklad latinskej hymnografie. Témou je Kristovo vystúpenie na Nebesia a zoslanie Ducha Svätého – plnosť zaslúbenia.

4. hymnus: Veni Sancte Spiritus, reple tuorum corda

(Sekvencia zo sv. omše Turíc – tzv. „Zlatá sekvencia“). Hymnus „**Veni Sancte Spiritus, reple tuorum corda**“ je jedným z najznámejších liturgických hymnov katolíckej Cirkvi, spievaný najmä na sviatok Zoslania Ducha Svätého. Je to tzv. sekvencia – liturgická báseň, ktorá sa spieva pred evanjeliom na omši počas slávnostných dní. Autor nie je s istotou určený, pripisuje sa pápežovi Inocentovi III. Označenie „Zlatá sekvencia“ (*Sequentia aurea*) súvisí s nádhernou poéziou a teologickou hĺbkou tohto hymnu. Témou je volanie k Duchu Svätému.

5. hymnus: Spiritus Sanctus docebis vos omnia alleluia

Tento hymnus mám nesmierne rád („Spiritus Sanctus docebit vos omnia, alleluia“ v preklade „Duch Svätý vás naučí všetko, aleluja“), aj keď nepatrí k najznámejším hymnom. Je to však významný antifonálny spev s dlhou tradíciou. Je parafrázou Ježišových slov z Evanjelia podľa Jána (Jn 14,26): 26 Ale Tešiteľ, Duch Svätý, ktorého pošle Otec v mojom mene, naučí vás všetko a pripomenie vám všetko, čo som vám povedal.

Táto jednoduchá gregoriánska antifóna odzrkadľuje pokoj a jasnosť Ducha. Teologický obsah je zrejмый, Duch Svätý je učiteľ, Cirkev nevedie len ľudské poznanie, ale v prvom rade Božia inšpirácia. Hymnus je liturgickým vyjadrením dôvery v Ducha Svätého a pripomína nám, že nie sme ponechaní v opustenosti, Boh svoju Cirkev nikdy neopustí.

V (mne nesmierne blízkom) duchu barokovej spirituality sa tento hymnus môže chápať aj ako Božie uistenie pre dušu, že všetko potrebné na jej spásu jej bude zjavené Duchom – nie rozumom, ale v pokore a modlitbe. Je to hlas Boha duši, ktorý hovorí v tichu.

O niečo vyššie som uviedol, že veľkými presadzovateľmi Turíčnej oktávy boli pápeži svätci sv. Pius V. a sv. Pius X. Dosiaľ som písal len o liturgických hymnoch a antifónach v Turíčnej oktáve podľa misála sv. Pia V.

Pius X. spoločne s Júliom II. a Urbanom II. patrí do trojice mojich najobľúbenejších pápežov

zdroj: wikimedia commons, The Catholic University of America

Čo sa týka misála sv. Pia X. a zmien – boli minimálne. Sv. Pius X. v roku 1911 zreformoval čiastočne len breviár, najmä jeho žalmový cyklus, tradičné texty hymnov a antifón Turičnej oktávy však ponechal. Zmeny sa týkali de facto len poradia žalmov, hodín, no nie samotných textov hymnov.

Aby som to skrátim – sv. Pius X. neuskutočnil žiadne bergogliánske podivné zmeny, len jednoduché upresnenia a úpravy. Aj podľa úcty k tradícii možno poznať veľkého pápeža vedeného Duchom Svätým.

Turična omša od J. S. Bacha

Johann Sebastian Bach skomponoval niekoľko skladieb vhodných na Turíce (Pfungsten po nemecky), najmä kantáty, ktoré boli nesmierne obľúbené u luteránov.

Aby sa na mňa náhodou nepoukazovalo, že nemám rád odlúčených bratov (kto ma pozná vie, že budem medzi prvými, kto bude vítať luteránskych odlúčených heretických bratov a sestry, keď duchovne a nábožensky precitnú a na znak pokánia a duchovného precitnutia pôjdu kolenačky do Šaštína. Tí, ktorí ma poznajú vedľa, že im budem nielen s láskou ošetrovať skrvavené kolená, ale ich budem po ich spovedi a plnohodnotnej účasti na katolíckej svätej omši – aj so sv. prijímaním – radostne vítať v našich katolíckych radoch s klobásou, rezňami, vínom a slivovicou ☒☒).

Pre Bacha mám slabosť, svojou duchovnou hĺbkou a kompozičnou genialitou má jeho tvorba naozaj nadkonfesiový charakter. V rámci jeho tvorby možno hovoriť o tzv. turičnom cykle kantát, ktoré sa uvádzali v luteránskej cirkvi v období zodpovedajúcom zrušenej katolíckej Turičnej

oktáve.

Tu je niekoľko najvýznamnejších Bachových diel pre Turíce (v protestantskom prostredí označované ako Letnice):

1. BWV 172 - Erschallet, ihr Lieder, erklinget, ihr Saiten!

(„Zaznejte, ó piesne, zazvoňte, ó struny!“)

Oslavná, slávnostná kantáta plná radosti zo zoslania Ducha Svätého. Silná symbolika Ducha Svätého ako ohňa a vetra. Obsahuje trúbky, tympany, čo dodáva hudbe procesiový, majestátny charakter. Jedna z najreprezentatívnejších Bachových sviatočných kantát.

2. BWV 74 - Wer mich liebet, der wird mein Wort halten

(„Kto ma miluje, bude zachovávať moje slovo“)

Súvisí s Evanjeliom sv. Jána (Jn 14,23): 23 Ježiš mu odpovedal: „Kto ma miluje, bude zachovávať moje slovo a môj Otec ho bude milovať; prídeme k nemu a urobíme si uňho príbytok.“

Meditatívnejšia kantáta, zameraná na vnútorné prijatie Ducha Svätého. Téma lásky k Bohu spojená s poslušnosťou voči Jeho slovu.

3. BWV 34 - O ewiges Feuer, o Ursprung der Liebe

(„Ó večný oheň, ó prameň lásky“)

Dielo plné symbolizmu – Duch Svätý ako oheň, láska, večnosť. V luteránskom cirkevnom priestore bola tiež adaptovaná vo forme svadobnej verzie (BWV 34a).

4. BWV 68 - Also hat Gott die Welt geliebt

(„Lebo tak Boh miloval svet“)

<https://www.youtube.com/watch?v=RCnba0oQM7I>

Krátka, ale veľmi výrazná kantáta, s nádhernými áriami a zborovými pasážami.

5. BWV 175 - Er rufet seinen Schafen mit Namen

(„Pozná svoje ovce po mene“)

Téma Krista ako Dobrého pastiera, ktorého posielal Otec s Duchom Svätým. Táto kantáta má veľký duchovný a symbolický rozmer.

Bachove turíčne kantáty zvyrazňujú trojičný charakter Turíc – Duch Svätý ako dar Otca skrze Syna. Spájajú symboly ohňa, vetra, holubice a lásky. Hudobne sú veľmi bohaté: využívajú trúbky, tympany, zborové fúgy, duetá a hlboké árie.

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/turice-jeden-z-najvacsich-sviatkov-liturgickeho-roka/>